

Janusz Nowiński, *Ląd nad Wartą*, Towarzystwo Salezjańskie Inspektoriatu pw. św. Wojciecha i Tamkapress, wydanie drugie uzupełnione, Warszawa 2011, ss. 96.

Salezjanie w Łądzie 1921-2011, red. Janusz Nowiński, Towarzystwo Salezjańskie Inspektoriatu pw. św. Wojciecha i Tamkapress, Warszawa-Łądko 2011, ss. 166.

W 2011 r. do rąk czytelnika trafiły dwie siostrzane publikacje poświęcone pocysterskiemu kościołowi i klasztorowi w Łądzie nad Wartą, którym od 1921 r. opiekuje się Towarzystwo św. Franciszka Salezego. Pierwszą z nich jest album prezentujący łądzki zabytek. Druga z książek ukazuje historię salezjanów w Łądzie i dzieła przez nich prowadzone. Charakter obu jubileuszowych wydań, powstałych z inicjatywy Zgromadzenia Salezjańskiego świętującego dziewięćdziesiątą rocznicę pobytu w Łądzie, z założenia jest więc różny. O ile w pierwszym komentarz ograniczono do minimum, o tyle w drugim czytelnik otrzymuje solidne opracowanie o łądzkich salezjanach, ich pracy dla Kościoła powszechnego i wspólnoty lokalnej.

Pierwsze fotografie w albumie *Ląd nad Wartą* są ułożone na kształt wizytówki miejsca. Oto kościół łądzki wynurza się z porannej wiosennej mgły, by na kolejnych kartach załnić wszystkimi kolorami lata, jesieni i zimy. Następnie otrzymujemy klasyczny dla wydawnictw tego typu układ, gdzie najpierw prezentuje się kościół i klasztor w jak największych fotograficznych kadrach, by potem przejść do poszczególnych elementów wewnątrz i wypełniających je zabytków. Zamknięciem kompozycyjnym albumu jest fotografia Łądu o zmierzchu. Komentarz słowny towarzyszący ilustracjom ograniczono do niezbędnego minimum. Otrzymujemy krótką, ale pomimo to precyzyjną historię Łądu i wieloaspektową analizę jego najważniejszych zabytków. Dyscyplina, a jednocześnie trafność przekazu, dobitnie charakteryzuje autora albumu – ks. Janusza Nowińskiego SDB – jako mistrza syntezy. Za niezwykle udane należy uznać dołączone na końcu książki streszczenia w języku angielskim i niemieckim. Stopka wydawnicza została natomiast wzbogacona o schematyczną mapę dojazdu do Łądu wraz ze współrzędnymi GPS.

Omawiany album jest „wydaniem drugim uzupełnionym” pierwszej publikacji z 2009 r. Nie licząc drobnych zmian w składzie tekstu, wymieniono kilka fotografii m.in. stropu tzw. Sali Opakowej (s. 42-43), stall z prezbiterium (s. 54), ołtarza św. Bernarda z Clairvaux (s. 62), późnobarokowych konfesjonaliów (s. 66-67), sklepienia transeptu i prezbiterium (s. 72-72), dużej kopuły (s. 78-79). Zastąpienie wspomnianych ilustracji nowymi, niewątpliwie wzbogaciło książkę. Podkreślić należy, że wśród opublikowanych fotografii, zarówno w pierwszym, jak i w drugim wydaniu omawianego albumu, nie ma ujęć przypadkowych, a pięknym zdjęciom towarzyszy niezwykle wysmakowana szata graficzna autorstwa Sławomira Krajewskiego.

Druga z omawianych pozycji, to książka *Salezjanie w Łądzie 1921-2011*, która zawiera dziesięć artykułów podzielonych tematycznie na trzy części: *Wspólnota i jej dom*, *Dzieła prowadzone w Łądzie*, *Salezjanie z Łądu dla Kościoła i społeczności lokalnych*. Charakter jubileuszowy wydawnictwa podkreślają wstęp i zakończenie, których autorami są ks. Marek Chmielewski SDB, prowincjał Salezjańskiej Inspektoriatu pw. św. Wojciecha, i ks. Ryszard Sadowski SDB, rektor Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą.

Pierwszy z artykułów umieszczonych w książce, pióra ks. Zenona Klawikowskiego SDB, poświęcony jest historii dzieła salezjańskiego w Łądzie (s. 20-53). Czytelnik otrzymuje rzetelnie opracowany tekst, kreślący szeroką panoramę kontaktów Polaków ze św. Janem Bosko, początków pracy salezjanów w Łądzie, tragicznych wydarzeń II wojny światowej, trudnych lat 50. XX w., aż po rozkwit działalności salezjanów w czasach współczesnych. W trzeciej części omawianej książki ks. Zenon Klawikowski raz jeszcze zabrał głos, charakteryzując wielopłaszczyznową posługę duszpasterską salezjanów z Łądu inspirowaną duchowością św. Jana Bosko (s. 116-125).

W zupełnie inną tematykę wprowadza opracowanie ks. Janusza Nowińskiego SDB, kustosa Zabytków Dawnego Opactwa w Łądzie nad Wartą (s. 54-71). Autor ukazuje obecnych gospodarzy Łądu, jako troskliwych strażników zabytkowego zespołu pocysterskiego. Salezjanie objęli go w stanie ruiny, ale w świadomości pełnej odpowiedzialności za pamiętkę narodową, stąd pieczołowicie i systematycznie odnawiali kościół i klasztor jeszcze przed 1939 r. Ukoronowaniem pracy kolejnych pokoleń salezjanów było wpisanie w 2009 r. gotycko-barokowego zespołu klasztorowego w Łądzie na listę Pomników Historii jako świadka dziejów narodu, symbolu jego przeszłości i duchowego dziedzictwa.

Z dawnymi czasami współbrzmia dzieła prowadzone przez Towarzystwo Salezjańskie, o czym przekonuje ks. Marek Chmielewski SDB (s. 74-85). Salezjanie, po objęciu Łądu w 1921 r., zorganizowali w nim nie tylko Małe Seminarium „Synów Maryi”, ale przyjęli pod swój dach grupę polskich sierot, repatriantów z Rosji. W 1952 r., w wyniku skasowania przez państwo niższych seminariów, utworzono w Łądzie Wyższe Seminarium Duchowne Towarzystwa Salezjańskiego. Jego dzieje i różnorodność inicjatyw opisuje ks. Jacek Brakowski SDB (s. 86-103). Ważną częścią Małego Seminarium była biblioteka, która stała się następnie integralną częścią Wyższego Seminarium Duchownego. Obecnie należy ona do drugiej co do wielkości otwartej dla wszystkich księżnicy we wschodniej Wielkopolsce. Historię i zbiory biblioteki przedstawia jej kierownik ks. Marek Babicz SDB (s. 126-131).

Dzieło łądzkich salezjanów, to nie tylko kształcenie przyszłych wychowawców młodzieży i duszpasterzy. Początki parafii Najświętszej Maryi Panny i św. Mikołaja w Łądzie oraz jej obecny charakter i bogactwo duchowe przedstawia ks. Jarosław Wąsowicz SDB (s. 104-109). Ważną częścią życia parafialnego jest „Oratorium im. Poznańskiej Piątki”, o którym pisze jego kierownik ks. Mariusz Kowalski SDB (s. 110-113). Łądzkie oratorium gromadzące dzieci z Łądu i okolic, dba o ich rozwój duchowy i intelektualny, pozostając wierne ideom św. Jana Bosko. Wychowanie odbywa się u salezjanów także poprzez kontakt z kulturą. Charakterystycznym rysem pracy salezjańskiej z dziećmi i młodzieżą jest teatr. O życiu teatralnym w Łądzie traktuje artykuł ks. Janusza Nowińskiego i ks. Jarosława Wąsowicza (s. 132-143). Ks. Kazimierz Kurek SDB w poetyckim szkicu przedstawia natomiast działalność grupy „Świadectwo i Twórczość”, której był inicjatorem (s. 144-151). Aktywiowała ona świeckich wychowawców młodzieży i pracowników służby zdrowia ze Ślupcy i Konina oraz ich okolic.

Dobrym pomysłem w omawianej publikacji była rezygnacja z przedstawiania historii salezjanów w Polsce, a skoncentrowanie się jedynie na dziejach łądzkiej wspólnoty. W jej kontekście, pierwszorzędne znaczenie mają fotografie archiwalne reprodukowane tu w większości po raz pierwszy. Stanowią one kapitalne źródło nie tylko dla historyków Kościoła, ale i dla historyków obyczajowości, tym bardziej że ilustracjom towarzyszą sumienne podpisy ożywiające postacie z pierwszej połowy XX w. Warto także podkreślić, że współczesnym fotografiom kościoła i klasztoru pocysterskiego towarzyszą fotografie archiwalne, z których najstarsza pochodzi z 1908 r. Wyboru fotografii oraz ich opis dokonał ks. Janusz Nowiński SDB.

Wartość publikacji podnosi – otwierając ją – kalendarium minionych dziewięciu dekad oraz indeks osób. Dzięki nim czytelnik może sprawnie poruszać się w gęstwinie wydarzeń i ich bohaterów. Zainteresowani mogą sięgnąć do wymienionej na końcu literatury poświęconej historii Łądu. Trzy streszczenia w językach angielskim, niemieckim i włoskim pozwolą zaistnieć książce nie tylko w Polsce. Podobnie jak album *Łąd nad Wartą*, pozycję *Salezjanie w Łądzie 1921-2011* cechuje staranna redakcja, a także elegancka oprawa graficzna autorstwa Sławomira Krajewskiego.

Charakter obu jubileuszowych wydawnictw czyni z nich publikacje niezwykle i ważne. Cieszy, że taki prezent dla siebie i dla innych sprawili sami salezjanie.

Ad multos annos!

Anna Sylwia Czyż
UKSW, Warszawa